The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol ➡ (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▼ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Bibliothèque nationale du Canada

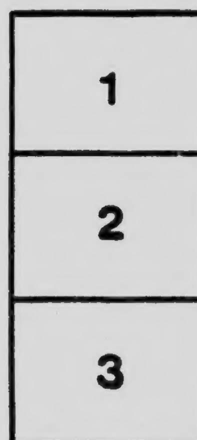
Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

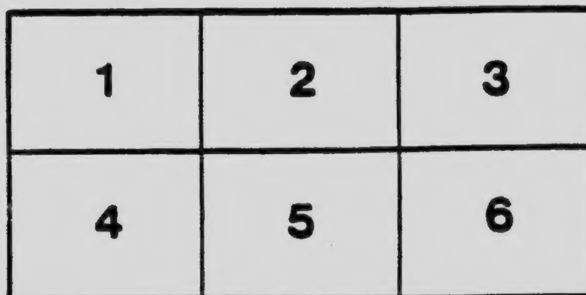
Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole ➡ signifie "A SUIVRE", le symbole ▼ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

Б. О. ПИРЯТИНСЬКИЙ

ДЕСЯ'ГНИК ЛЮЛЬКА

"БО ВІЙНА ВІЙНОЮ"

ЖАРТ НА 3 ДІЇ

НАРОДНЯ ДРУКАРНЯ
Вінніпеґ, Ман., Канада

Б. О. ПИРЯТИНСЬКИЙ

ДЕСЯТНИК ЛЮЛЬКА

"БО ВІЙНА ВІЙНОЮ"

ЖАРТ НА 3 ДІЇ

НАРОДНЯ ДРУКАРНЯ
Вінніпеґ, Ман., Канада

ОСОБИ:

ГРИЦЬКО ЛЮЛЬКА, десятник У. С. С.,

ПИЛИП ВОРЧИК, ц. к. цугсфірер,

ЯНДРУХ ПЕРИНКА, добрий чоловік

ПАЛАЖКА ГОРІШНА, бабуся,

ГАНДЗЯ ПЕРИНКА, молодиця,

КАТЕРИНА, козир-дівчина,

ОЛЕСЯ, дівчина од серця,

МАРУСЯ, дівчина як малина.

ПЕРША ДІЯ

Дорога. Праворуч вона розходиться. Там і дороговказ із двома табличками: "До Вишнівців" і "До Черешнівців". Дополудня в травні. Край дороги, ще перед дороговказом, беріг піднімається дещо вгору.

1. ЯВА

ГРИЦЬКО (йде зліва. Через плечі в нього гітара. Мазепинка на голові перехилена в нього в бік, поверх коміра на блюзі — білий комірець. Зупиняється перед дороговказом. Чухається в потилицю): Маєш, бабо, книш...! Хм...! Ну й його трястя..! Куди ж мені тепер? Куди? Хм..! Ось тобі й відпустка... Хотів би чоловік її гарненько використати а тут і незнатоньки, куди вдаритись... (Показує рукою вбік Вишнівців). Там, скажемо -- пироги... а тут (вбік Черешнівців) дуже можливо — галушки... (Призадумався). А може й голоубці... Ну, а ти вибірай, хоч й лусни... Ех, і життя, воєнне.... Хоч сідай та плач... Щож, таки так! (Сідає на березі й здіймає зі себе ґітару. Грає й співає наче сумно, з ґримасами).

"Зелений дубочку, чого похилився?
Молодий козаче, чого зажурився?
Молодий козаче, чого зажурився?
Чи коні пристали, чи з дороги збився?

(Кидає грати, підпирає бороду долонею й дивиться перед себе. Крутить пальцями й стукає ними докупи).

2. ЯВА

ПИЛИП (іде зправа. Через плече в нього кріс .Насвистує на ході: "Якби не Маруся...")

ГРИЦЬКО (на радощах): О! Вуйко! Дай Боже здоровля, вуйку!

ПИЛИП (раптом зупиняється й гостро дивиться на Грицька): Вас?!

ГРИЦЬКО: Капуста й квас, вуйку!

ПИЛИП (дуже сердито): Вуйку...! Що зо "вуйку"? Який "вуйку"? Котрий "вуйку"? Нема жадного "вуйка"! Який я тобі "вуйку"

ГРИЦЬКО (підводиться з берега й підходе до Пилипа. Гладить його примирливо по плечу): Та це я вас тільки так...

ПИЛИП (люто скидає Грицькову руку з плеча): Абтретен! А по другому, як ти смієш, молокосусе один, чіплятися до мене, коли бачиш, що я в службі? Га? Чи ти знаєш, що я тебе можу тут зараз 'приарештувати'?

ГРИЦЬКО: Ой, та бо ви гострі неначе комар. Я до вас із доброго серця, як свій до свого, а ви вже й стріляти до мене хотіли б...

ПИЛИП (дещо мякше): А по чім же ти знаєш, що я свій?

ГРИЦЬКО: Та ж чую, йде добрий чоловік і свище собі попід вуса: "Як би не Маруся", то й гадаю собі, треба забалакати до нього по людському, поспитати про дещо, порадитись...

ПИЛИП (лагідніє): Маєш щастя, що ти так само цуґсфірер, як і я... а то... ..

ГРИЦЬКО (перебиває): Не цуґсфірер, тільки десятник...

ПИЛИП: Е, то ви собі там так поперезивали в тих Січових Стрільців, а направду, то має бути таки "цуґсфірер" і вже. Та я й не дивуюся, бо що там такі молокососи, ось хочби, як і ти, можуть ліпшого вигадати...

ГРИЦЬКО: Та воно й правда... В мене всього навсього 20 рочків...

ПИЛИП: А видиш... А ти "вуйку" та "вуйку"... Чоловіка може ясний дідько взяти. ....

ГРИЦЬКО:Та що ви, ой... ой. А де ж я посмівби жартувати з такого славного "воська", як "ляндштурма". Ви ж у "ляндштурмі", правда?

ПИЛИП (гордо покручує вуса): Авжеж, таки хочеш знати, нема "воська" над "ляндштурму"...

ГРИЦЬКО: А... а...а... та ж певно...

ПИЛИП: А видиш!

ГРИЦЬКО: А тепер я вас прошу: Будьте моїм рідним вуйком! Ви ж старий чоловік, а я молокосос... Будьте! (Перехиляє з просьбою голову). Будьте!...

ПИЛИП (уже добряче): Ну, це вже що іншого...

ГРИЦЬКО: Згода!?

ПИЛИП: Та ну... ну...

ГРИЦЬКО: Спасибі, вам, вуйку...

ПИЛИП (подає йому руку): Нічого! "Штама"! (Салютує). Цугсфірер Пилип Ворчик

ГРИЦЬКО: "Штама"! (Салютує). Десятник Грицько Люлька. (З... зу подають собі руки).

ПИЛИП: Тепер же т... кажи: Що ти хотів питати? В чому порадитись хотів?

ГРИЦЬКО: Це так, вуйку: Я дістав відпустку на два дні. Додому, знаєте, мені далеко, отож гадаю собі, треба десь у перше ліпше село заглянути. Чоловік, знаєте, голодний, а десь, гадаю собі, є ж якісь пироги, галушки, мед, сало і взаг...лі...

ПИЛИП: От раз...! То махай...!

ГРИЦЬКО: Добре вам казати, махай, але куди...?

ПИЛИП: Якто куди? Аво село перед тобою...

ГРИЦЬКО: Еге, коби то й село... А то...

ПИЛИП: ... Що?!

ГРИЦЬКО: Та відразу аж два села... І не знати, та не відати, куди ліпше "махати" мені...

ПИЛИП: Е, як так то я не знаю, що тобі тут і радити. Оба села гарні. І в Черешнівцях люди гарні та й у Вишнівцях не погані. Хрещені...

ГРИЦЬКО: Ось тобі й рада... Ну, стрівайте ж... А ваша зідки?

ПИЛИП: Яка "ваша"?

ГРИЦЬКО: Ну, а та, що ви про неї співали... Та Маруся, вуйку, правда? (плеще його по плечу).

ПИЛИП (сміється збентежено): Ги... ги... ги... Та от..

ГРИЦЬКО: Біда з жінками... правда вуйку? (Приспівує):

"А що ще найгірше
— вісьта вйо,
Прийдесь погибати —
— гайта вйо,
Бо не можна собі із бабами,
із жінками, із дівками ради дати".
— Бо війна, війною, гайта вйо...

ПИЛИП (перебиває): Тпр...р...у — гов...в...! Баба йде!

ГРИЦЬКО: Де? Де? (Оглядається), Ага! (Пускається ліворуч).

ПИЛИП (зупиняє його). Гальт, смаркачу, то я буду з нею балакати!

ГРИЦЬКО: Самої тої... А я що?

ПИЛИП (гороїжиться): Ти маєш слухати молокососе! Мусиш слухати свого рідного вуйка...-

ГРИЦЬКО(з рукою на серці). Не можу, вуйку...

ПИЛИП: То я тебе не хочу знати, як ти не хочеш мене слухати!

ГРИЦЬКО (із рукою на серці, драматично): Вуйку! У коханні можна слухати тільки голосу серця...

ПИЛИП: "Абтретен", смаркачу! Ось і вона вже! (Пригладжує вус, поправляє мундір).

ГРИЦЬКО (поправляє обіруч шапку на голові, стягає блюзу в діл і подається враз із Пилипом уперід, дожида ючи):

ПИЛИП: Отже, гляди! Я! (Показує на себе).

ГРИЦЬКО: Ні! я! (показує на себе).

ПИЛИП (сердито до нього): Я! Ти, "абтретен"!

ГРИЦЬКО (глумливо): Самої тої! Я!

ПИЛИП: "Абтретен", кажу тобі!

ГРИЦЬКО: Вигадали... вуйку... Аяк-же! (Оба сперечаються).

З Я В А.

ОЛЕСЯ (йде зліва): Господи, що це вони... битись будуть, чи що? (Пристає. Супротивники не бачуть її).

ПИЛИП (тупає ногою): А я тобі кажу, що я! Вона моя! Я її перший побачив!

ГРИЦЬКО: І не говоріть. Вона моя, Ви вже за старі, о...!

ПИЛИП (аж підскочив): Що? Я за старий? Та я таких як ти ще повні кишені понабираю й навіть не почую.

ГРИЦЬКО (глумиться): Хм... Хто б сказав... Не може бути...! А я не знав! Шкода балачки вуйку. (Запримітив Олесю).

ОЛЕСЯ: Та чого-ж бо ви, панове, вояки...

ГРИЦЬКО (підбігає до неї й салютує): Дай Боже добридень!

ОЛЕСЯ: (посміхається): Доброго здоровля!

ГРИЦЬКО: А куди-ж ви так посп...

ПИЛИП (повагом підходе до Олесі, відпихає набік **Грицька** й салютує довго): Сервус, мадам! Поздоровляє Вас цугсфірер Ворчик. Не слухайте цього молодика. (Хитає головою вбік Грицька). Він вам самі дурниці плів. Що іншого я, правда?! (Випинає груди, викидає ногу на "спочинь" і повертає бундючно голову вбік. Підкручує вуса).

ОЛЕСЯ: Здорові були й ви пане вояк...
ПИЛИП: Правда, що ліпший із мене кавалір, ніж той молодий? Га?
ОЛЕСЯ: Ну... щеби...
ПИЛИП (на радощах): Ги.. ги.. и.. ги..! (Підкручує вуса).
ГРИЦЬКО: Вуйку, не гнівайтеся, але... (хоче його відсунути).
ПИЛИП (гостро): "Абтретен"! "Вайтер маршірен"! (Відштовхує Грицька й махає пальцем). Як не будеш слухати, виречусь тебе! (До Олесі): Слухайте, чорнобривко! Цуґсфірер Ворчик хоче вам сказати мудре слово... (Обіймає її обережно за стан).

4. ЯВА.

ПАЛАЖКА (йде з того боку, що Олеся. Підпирається ціпком. Побачила біля Олесі вояків і зострахом зупиняється. Отвирає рот із дива).
ОЛЕСЯ: Пустіть, пане цуґсфірер, бабуня бити ме...
ПИЛИП (не похочує): Що там бабуня. Хто б там боявся бабуні... Ніхто не бачив бабуні...
ПАЛАЖКА (наче їй мова вернулась): А... а.. а..! Ратунку! Люде добрі, ратуйте! Ґвавт! Ґвавт... Ратуйте внуку! Ратуйте внуку! (Вимахує ціпком і пускається до Пилипа): Геть! Розбійнику! Чого ти в неї хочеш? Га? Чого...о...о? Ґвавт!
ПИЛИП (відскочив від Олесі і заслонюється руками перед Палажчиним ціпком). Бабусю! Бабуню! Бабусечко! Та я нічого! Та я їй Богу нічого! (Відмахується далі).
ПАЛАЖКА: Якто нічого? Ґвавт! Чого ліз до неї? Та я тобі... осьтут.. розбійнику...! Дитину нападати? Га?
ПИЛИП: Годі, бабусю, кажу вам, що я нічого...
ПАЛАЖКА: Знаємо вас, добре знаємо. Я тобі... (все ще вимахує ціпком). А й тобі! (Кидається до Грицька).
ГРИЦЬКО (підносить швидко руку в гору): О, нема... — нема... Я дуже перепрошую! Я стояв собі спокійно збоку! Я дуже перепрошую!
ПАЛАЖКА (кричить): Всі ви однакові! (Знову до Пилипа). Гадаєш може, що я боюся твоєї "фузиї"? Ти стариґане! А він до дівчини! А ти... (Люто махає патиком).
ПИЛИП (витягає руку перед себе й кричить): "Гальт"! "Гальт"! Послухайте перше, що вам скажу! "Гальт".
ПАЛАЖКА (недовірливо): Ну... ну... кажи... хоч я.... (дещо втихає).

ПИЛИП (підступає до неї й дивиться на неї пильно): Слухайте!

ПАЛАЖКА (відступається дещо й заслонюється ціпком): Тільки не так... зблизька...!

ПИЛИП: То я вас від Москалів бороню, то я за вас свої груди наставляю, а ви мене розбійником прозиваєте?

ПАЛАЖКА (збентежено): Га? Як кажеш?

ПИЛИП: То я за вас всіх, прокляту "цівільбанду" свою голову під люті кулі наставляю, мучуся, страждаю, а ви до мене з патиком? Га? Що?

ПАЛАЖКА: Чекай же... чекай... Я не знала...

ПИЛИП: Свою родниу покинув, жінку, діти дрібненькі...

ПАЛАЖКА: Дрібненькі діти? Жінку? (підносить руку до носа).

ПИЛИП: Господарство, все покинув, аби не пустити Москалів сюди...

ПАЛАЖКА (голосно підтягає носом зі зворушення): Я не знала... я забула...

ПИЛИП (бє себе в груди): То я за вас тут свою кров проливаю, а ви...

ГРИЦЬКО: Ая, ая, вони свою кров проливають! Геть усю пролили...! О, вже тільки мало-що її лишилося, отак на гірку годину...

ПАЛАЖКА (голосно хлипає): Бідні ви... Бідачиська... А я дурна гадала... Простіть мені старій, дурній! Вибачайте!

ПИЛИП (гордо самопевно): Но... но...! Не плачте! Я вам прощаю!...

ПАЛАЖКА (втирає сльози): Спасибі! Ходімо Олесю... Не гнівайся, синку на мене стару... Бувайте здорові! (Іде геть із Олесею, що оглядається ще кілька разів і посміхається).

ПИЛИП: Ідіть з Богом!

5. ЯВА.

ГРИЦЬКО: Ну, й що вуйку? (Регоче).

ПИЛИП (здіймає шапку й утирає піт із чола. Глибоко відсапує): А то відьма стара! А то кочерга суха! Пес її знав, що надійде... Хм..! Тьфу!

ГРИЦЬКО: Але ви хоробро боронили рідний край від Москалів..!

ПИЛИП (все ще витирає чоло): А то влопався християнин!

Ігі! (Глипнув на сонце. Поквапцем). Мушу вже йти! Бувай же... як там тобі...

ГРИЦЬКО: Грицько, вуйку!

ПИЛИП: Грицьку! Як ідеш до Черешнівців то я тебе там завтра найду. (вказує головою вбік Черешнівців). Завтра я знову туди піду...

ГРИЦЬКО: Тримайтеся моцно, вуйку! (Стискають собі руки).

ПИЛИП (іде).

6. ЯВА.

ГРИЦЬКО: В дорогу хлопче! Ні, таки мабуть треба туди, куди пішла ця Олеся..! Гарна дівчинка! Ще й підморгувала чогось до мене. Ходом р...р... руш! (Виходить).

Завіса.

ДРУГА ДІЯ

Галява в саду. Обабіч й посередині густий, не дуже високий вишник. За вишником яблуні. Вже вечір.

1. ЯВА.

ГРИЦЬКО (й Олеся входять зліва): Ага! Я й призабув! Вас уже знаю, а ви мене ще ні. (Стає на "позір" і салютує): Десятник Люлька!

ОЛЕСЯ: Велика почесть для мене. Джиґун із вас неабиякий...

ГРИЦЬКО: Нічого не шкодить...

ОЛЕСЯ: Але скажіть ви мені, як ви пізнали мене. Ви-ж усього раз мене бачили...

ГРИЦЬКО: О, таку, чорноброву кралю, як ви, не можна забути...

ОЛЕСЯ: Не смійтеся...

ГРИЦЬКО: Нема сміхів-хіхів! Без жартів! Таку кралю, як ви, то хіба тільки на картинах можна бачити. Хочете знати, то я від самого полудня ні про що інше не думаю тільки про вас.

ОЛЕСЯ: Найгірше...

ГРИЦЬКО: Не найгірше, тільки найліпше. За той час я вже навіть пісню про вас вигадав...

ОЛЕСЯ: Ну, й вигадали...

ГРИЦЬКО: Та їй-Богу! Ось, послухайте! (Співає з ґітарою).

"Без тебе, Олесю, пшеницю возити,
Без тебе, Олесю, тяжко в світі жити;
Як день так ніч, то рве душу,
Я до тебе прийти мушу,
Хоча й не раненько
Олесю, серденько"...

ОЛЕСЯ: Спасибі вам. Дуже гарна після. Я вже десь її чула й начебто знаю.

ГРИЦЬКО: Не може бути! Ага вже знаю! То ви певно від мене її навчились!

ОЛЕСЯ: Коли? Ми-ж сьогодні перший раз бачимось...

ГРИЦЬКО: Правда... правда... Гм... дивний випадок... Чудо... можна сказати... (Замислився).

ОЛЕСЯ: Не журіться... Ви й без цього гарний хлопець...

ГРИЦЬКО (збентежено): Нічого не шкодить...

ОЛЕСЯ: Ще би... Та ви, ось оповідайте що небудь... Якжеж там на війні?

ГРИЦЬКО: Дякую! Нічого собі. Менш більш ось так сорокато... Взагалі... Та я вам скажу, шо в такий гарний вечір замість оповідати всякі небилиці, то ліпше відай... тойво... взагалі....

ОЛЕСЯ: Що?!

ГРИЦЬКО: Н..н..но..о.. Взагалі.. Ось, слухайте тільки, як сходить місяць, он, о... о... А ось дивіться як виспівуе гунцвот-соловейко...

ОЛЕСЯ: Та де ж то соловейко... то горобець... мабуть...

ГРИЦЬКО: Може бути... Е, то все одно... Як звав, так звав, аби співав... Правда? О, стрівайте! А цьої ще напевно не знаєте! Це нова, стрілецька... (Співає під супровід ґітари):

"Маєва нічка, леготом дише,
Ген співа соловейко,
Пісня кохання до сну колише,
Ой, люлі, моє серденько,
Ой, люлі, люлі, люлі,
Спи, серце моє, спи.
До сну колишуть туї
Ой, люлі, серце моє"...

ОЛЕСЯ (розмріялась): І справді який гарний вечір!...

ГРИЦЬКО: А я що казав? А видите! Вечір такий, що хоч у воду... те... що хоч сядь... те... взагалі. Ага, але сісти то таки можна! (Обоє сідають на колоді).

ОЛЕСЯ: А все таки, ви оповідайте що...

ГРИЦЬКО: Шкода часу! Інший може й оповідав би, а я ні. Інший може й оповідав би тут зараз, що він голодний, як сто чортів. Плів би про якісь дурні пироги, галушки, голубці, хліб, масло, сир, сало, мід, кашу, сметану, бараболю, капусту, фасолю, молоко, борщ... й про інші такі дуже смачні речі для кожного бідного вояка... А я ні... Я вам ось про місяць, про соловейка... Співаю, хоч там у животі... те... взагалі... Я не з тих! Я видержу... хіба щоб ні... та... Нічого не шкодить... Взагалі...

ОЛЕСЯ: (хоче встати): Справді! А я навіть і не подумала про те...

ГИЦЬКО (наче придержує її): Куди ж ви? Може хочете принести щось попоїсти? Щось добре масного і смачного? І не дуже зимного? О, що то, то ні! Не дозволю! Хіба що дозволив би... Ні, таки не дозволю! А по решті, як хочете... (Олеся встає, Грицько далі сидить на колоді).

2. ЯВА.

ПАЛАЖКА (виглядає зправа): Олесю, ти тут? А вечеряти не гадаєш?

ГРИЦЬКО: (підстрибнув із колоди): На, маєш...! Знову стара!

ОЛЕСЯ: Я йду, йду, бабусю!

ПАЛАЖКА: Ов, то й ти тут, синку?

ГРИЦЬКО: Ая... ая... взагалі...

ПАЛАЖКА: А нащо ж ти вуса підголив? Вполудне ще був з вусами... Такі гарні вуса...

ГРИЦЬКО: Вуса? Ага, ви може гадаєте, що то мене ви так у полудне ціпком гнали. О, то був інший! Я нічого! Я дуже спокійний! Я собі осьтут, тільки сидів... сояв... сидів... тойво... взагалі...

ПАЛАЖКА (виходить поволі): А ти, Олесю?

ОЛЕСЯ: Я? А хіба ж мені не можна в сад вийти, соловейка послухати?

ПАЛАЖКА: Ага... соловейка... (іде блище).

ГРИЦЬКО (до себе): Ого, нема дурних! (Голосно): Поважання! Поважання! (Салютує й мерщій вибігає).

3. Я В А.

ПАЛАЖКА (лукаво): А що то за соловейко Олесю?
ОЛЕСЯ: Аво оповідав, бабусю, що дуже голодний...
ПАЛАЖКА: Хто, соловейко?...
ОЛЕСЯ: Та ні, цей стрілець...
ПАЛАЖКА: Ба чого ж він так полетів?
ОЛЕСЯ: Соловейко?
ПАЛАЖКА:: Ні, той во, ну... стрілець?
ОЛЕСЯ: Вас певно налякався...
ПАЛАЖКА (поправляє волосся під хусткою): А я хіба що, опудало? Та годі! Як утік, то дурний. Була б на вечерю покликала...
ОЛЕСЯ: Нічого, бабусю! Можна буде йому завтра дещо на дорогу приладити. Він має відпустку, тільки до завтра, до вечора...
ПАЛАЖКА:: Та ну... ну...
ОЛЕСЯ (діловито): Тільки припильнувати треба буде...
ПАЛАЖКА: То й припильнуй... Ходи ж уже вечеряти... (Виходять).

4. Я В А.

ГИЦЬКО (обережно висувається зза вишень). Ов, фе... Шкода! Не треба було християнинові тікати... Був би попоїв... а так... Але зате на завтра вже буде "провіянт". Цікаво що? Ех коби... (запримічує когось): О... о... Якась знову краля суне... Треба щось про "провіянт" згадати... Ану ж... Пст... (Вмовкає).

5. Я В А.

ҐАНДЗЯ (входить, з маніжною посмішкою на устах).
ГРИЦЬКО: Гм... гм...!
ГАНДЗЯ: Добри-вечір, пане вояк!
ГРИЦЬКО: О, дай вам Боже здоровлячка!
ГАНДЗЯ (примильно не дивлячись на нього): Що ж ви поробляєте, пане вояк, отак на самоті...?
ГРИЦЬКО (до себе посвиснув): Ф..ю..ю..у..в..! Гостро бере! (Голосно): Отак собі, як бачите, стою та й сумую.
ГАНДЗЯ: Та чого ж так? Хіба немає кому вас розвеселити?
ГРИЦЬКО: О...о...о.. Ви вгадали!
ГАНДЗЯ: А може й є? (Спускає очі вділ).
ГРИЦЬКО (ніби не догадується): Де? Хто? Кажіть?

ГАНДЗЯ (лукаво): Не скажу... Іншим разом...
ГРИЦЬКО (до себе): Грицьку, до роботи! Вперед! (Підступає до Гандзі, голосно): Нехай... Та ви дозвольте! (Стає на позір): Десятник Люлька! А ви?
ГАНДЗЯ: Гандзя Перинка...
ГРИЦЬКО: Перинка? О... ду-у-уже добре! Гандзя? Знаменито! Ду-у-у-же добре! Зараз... зараз... Ага! Знаєте, я вже для вас навіть нову пісню придумав! Ось сідайте, будь ласка, й послухайте! (Обоє сідають на колоді):
ГАНДЗЯ: Не може бути...?!
ГРИЦЬКО: Направду! Аво! (співає з ґітарою):

"Чи є в світі молодиця,
Як та Гандзя білолиця?
Ой, скажіть же добрі люде,
Що зі мною тепер буде?

А що?
ГАНДЗЯ: Дуже гарна... Не даром її вже всі вони знають...
ГРИЦЬКО: (нахмурив брови): Від мене, псявіри, навчились!
ГАНДЗЯ: Від вас? Горобці?
ГРИЦЬКО: Не розумію...
ГАНДЗЯ: Бо ту пісоньку в нас уже всі горобці співають...
ГРИЦЬКО: А най то хороба... (Розкладає непорадно руки).
ГАНДЗЯ: Киньте! Якось то буде... А може б ви якоїсь іншої...?
ГРИЦЬКО: Прошу дуже! (Бренькає на ґітарі). Зараз... (Задивився на Гандзю). Але... ій-Богу...
ГАНДЗЯ (лукаво): Що?...
ГРИЦЬКО: Дуже гарненька з вас... Гандзя...
ГАНДЗЯ: А з вас дуже хвацький козак... Кращий ніж я гадала... недавно...
ГРИЦЬКО: Гадали? Коли?
ГАНДЗЯ: А тоді, як ви йшли в сад...
ГРИЦЬКО (втішно): То ви знали, що я тут і... і... того й зайшли оце сюди..?
ГАНДЗЯ: М... м... може й того....
ГРИЦЬКО: (до себе, посвиснувши): Кріпись, козаче! (Присувається блище. Гандзя маніжиться). Як так, то я вам мушу щось сказати...
ГАНДЗЯ: Знаю... знаю..! Ось, ліпше скажіть попереду як

там вам воюється з Москалями...

ГРИЦЬКО: Та несогірше. Тільки... голод великий, он що...

ГАНДЗЯ: Справді?

ГРИЦЬКО Та ж певно... Ось ми поїли весь хліб і тепер беремося вже за шкуру, черевики, ремені, чоботи, сідла.

ГАНДЗЯ: Господи! Якто. Так таки їсьте, черевики...?

ГРИЦЬКО: Ну, так ні! Варені черевики. Кілки цвяшки й "брензолі" йдуть на бік. Опісля дають трохи перцю й...

ГАНДЗЯ (поцмокує здива): І весь час вас отим годують?

ГРИЦЬКО: Де там! Те все тільки в скоромні дні. В пісні дістаємо тільки вербову юшку зі свербиусом... А на друге трохи макухових галушок...

ГАНДЗЯ: І не хорують люде од цього?

ГРИЦЬКО: Нема коли... По другому — звикають по трохи... Найгірше, розуміється, привикнути нашому братові до юшки з ременів...

ГАНДЗЯ: Бр...р...р...р.! Вже ліпше заспівайте щось...

6. ЯВА.

ЯНДРУХ (іде нишком звідтіль, відки надійшла Гандзя й зупиняється дещо позаду колоди. Заложив руки за спину й мовчки з легкою посмішкою дивиться, то на Грицька, то на Гандзю. Вони не запримічують його).

ГРИЦЬКО: Приказ! (Співає настроєво):

"Маєва нічка, леготом дише
Ген співа соловейко,
Пісня кохання...

(урикає раптом, бо запримітив Яндруха. Дивиться цікаво на нього).

ГАНДЗЯ (що не бачить ще Яндруха): Чого-ж ви стали? Співайте ж далі...

ГРИЦЬКО: Добре... добре... Тільки я дуже цікавий, чого хоче той бовдур, що став над нами й вибалушив баньки наче зроду не бачив людей..?

ГАНДЗЯ: Який бовдур? Де? (Оглядається). А.... а.. а.... (Підстрибує з колоди). Ти тут чого?

ЯНДРУХ (посьміхається злобно й мовчить. Гойдається навшпиньках). Гм... Гм...

ГРИЦЬКО (підводиться з колоди): Угм... Ти тут чого? (Голосно).

ГАНДЗЯ: Цитьте... Це мій чоловік...

ГРИЦЬКО: Ваш чоловік? А де ж, ви, вуйно, очі мали... Га... трудно... То кажете, це ваш чоловік?
ГАНДЗЯ: Та ж чоловік...
ГРИЦЬКО: А ви його жінка?
ГАНДЗЯ: Таж-ж певно!
ГРИЦЬКО: То біжіть скоренько до аптики..!
ГАНДЗЯ (зострахом): До аптики..! Чого..?
ГРИЦЬКО: По йодину й бандажі...
ГАНДЗЯ: Та нащо..? Що ви..?
ГРИЦЬКО: Бо вашому... як його на імя?
ЯНДРУХ: Яндрух, прошу пана, Яндрух...
ГРИЦЬКО: Ду-у-уже добре! Бо вашому Яндрухові зараз трапиться прикрий випадок... Біда знаєте, ходить по людях...
ГАНДЗЯ й ЯНДРУХ: Випадок?
ГРИЦЬКО (до Гандзі): Як це ваш чоловік, то йому зараз забагнеться битися зо мною... А я, коби здоров, як то кажуть, хлопець "крепкий" і буду мусів вашого Яндруха трохи вибити. Так менше більше, щоб його рідна мамуня дуже тяжко пізнавала... Взагалі... розумієте...
ГАНДЗЯ: То я біжу... (хоче бігти).
ГРИЦЬКО: Чекайте! А по дорозі принесіть з хати також і подушочку яку, бо як вони (показує на Яндруха) будуть падати на землю, то можуть ще чого доброго потовктися. А так м'ягко буде... Шкода, знаєте чоловіка.
ЯНДРУХ (до Гандзі): Куди ти? Чекай! Чекай! Не лети!
ГРИЦЬКО: Як хочете! Ну то починаємо! (Насуває шапку на очі, підносить плечі вгору й поволі підходить до Яндруха. Посвистує).
ЯНДРУХ (далі байдуже гойдається навшпиньках). Та й ви підождіть пане вояк.
ГРИЦЬКО: Якто..!?
ЯНДРУХ: А так, Та ж я й не гадаю битися з вами. Навіть мені не сниться..!
ГРИЦЬКО: Ну, то чого ви тут ще дожидаєте? Махайте! Чим борше, тим ліпше... І... взагалі... чого вас тут принесло?...
ЯНДРУХ: Бо я хотів подивитися, як вона... (моргає вбік Гандзі).
ГРИЦЬКО: Що?..
ЯНДРУХ: Як вона почне...
ГРИЦЬКО: Що почне?

ЯНДРУХ: Та скубти вам волосся з чуприни...

ГРИЦЬКО: (дивиться зострахом на Гандзю й відступається від неї. Отворив широко очі): Як кажете...? Що кажете...?

ЯНДРУХ (посміхається злобно): Те, що чуєте...

ГРИЦЬКО: То вона (хитає головою вбік Гандзі): кажете, скубає волосся з голови..?

ЯНДРУХ: На маєш...

ГРИЦЬКО (замислився): Кажете... скубає.

ЯНДРУХ: Та ще й як... З корінням...

ГАНДЗЯ (що відбігла була вже гень набік і мовчки дивиться відтіль на них): Бреше він! Не слухайте, пане всяк! Він бреше!

ЯНДРУХ (перекривляється їй): Ая, бреше... бреше...

ГАНДЗЯ Бреше!...

ЯНДРУХ (сердито): Бреше... А то, що..? (Відкриває гоголову й показує на лисину). А то що? Гриби, га?

ГРИЦЬКО (розважливо розкладає руки): Та тут нема що міркувати. (поправляє шапку й пускається тікати). Моє поважання!

ЯНДРУХ (за ним): А чим борше, тим ліпше.... Запримітив ґітару, що її лишив Грицько, кричить): Бас! Бас! А бас!

ГРИЦЬКО: А правда! (Бере ґітару й вибігає). Поважання!

7. ЯВА.

ГАНДЗЯ (по хвилі. Взялася підбоки й поволі підходить до Яндруха): То кажеш, що я скубаю тобі волосся з голови?

ЯНДРУХ (відступається дещо): А може ні?

ГАНДЗЯ (крізь зуби): С...с...скубаю..? Кажи....

ЯНДРУХ: На маєш... А це що? (Знову відкриває голову).

ГАНДЗЯ (вхопила його раптом за сорочку). Як так, то я далі скубати му! (Ловить його за карчило).

ЯНДРУХ(кричить): Аяяй!.. (Тікає. Гандзя держить його й біжить за ним. Чутно лемент Яндруха й голосні ляпаси, тощо).

8. ЯВА.

МАРУСЯ (з другого боку. Розглядається): Та чого ж ви крадетеся так... Тут їх уже нема...

ГРИЦЬКО (йде обережно за нею. Пильно розгляд[illegible]ється): Нема..? Знаменито! (поправляє одяг, вистр[illegible]ився). Дозвольте ж: Десятник Люлька! (Стукає закабл[illegible]ами). А ви?...

МАРУСЯ: Я Маруся...

ГРИЦЬКО: Маруся? Знаменито! Ду-у-уже добре! Знаменито.... (Чутно голосніший лемент Яндруха): О..о... (Підстрибнув схвильований).

МАРУСЯ: Е, то вони там у хаті... Та чого ж отак наполошились..? (сміється).

ГРИЦЬКО (гордо): Бо вона скубе його...

МАРУСЯ: Скубе? А ви як знаєте?...

ГРИЦЬКО: Я догадуюсь...

МАРУСЯ: А хіба воно так страшно?

ГРИЦЬКО: Ну... знаєте... Взагалі... розу[illegible]..

МАРУСЯ: А на війні як?

ГРИЦЬКО: Е, це інше діло... Там Моска[illegible]г... [illegible]інки..

МАРУСЯ: То жінки страшніші від Мо[illegible]?

ГРИЦЬКО: А... а.. а... та ж певно..! Що та[illegible] Москалі.. Це для нас просто виграшки... Надбіжи[illegible] буває, такий Москаль, а чоловік до нього націлиться з кріса.. А він зараз упаде. Чоловік стрілить, а він устає [illegible]озік ще раз стрілить, а він утікне... Дурний нар[illegible]те, ці Москалі... Ну, а тепер, Марусю, сідайте [illegible] трохи осьтут і я вам.. ану вгадайте, що?

МАРУСЯ (сідає з Грицьком на колоду): А [illegible] ж я можу знати...

ГРИЦЬКО: ...Я вам заспіваю нову пі[illegible]ку, [illegible] вас придумав..!

МАРУСЯ: Для мене? О, ви дуже добрі.

ГРИЦЬКО (співає під супровід гітари):

"Марусю серденько, пожалій мене!
Дай мені своє серце, я тобі моє..."

МАРУСЯ (підтягає за ним).

ГРИЦЬКО (підвівся сердито): Звідкіля ви знаєте тої пісні? Хто вас її навчив?

МАРУСЯ: О, вони навчили мене дуже багацько пісень...

ГРИЦЬКО (сердито): А вони від мене навчилися!..

МАРУСЯ: Хто, бабуня? Та вони вас і на очі певно ніколи не бачили. Хочете підемо до них... то побачимо...

ГРИЦЬКО (поквапцем): До бабуні?! О, ні, ні! Дуже дя-

кую! Нема-нема... Ще чого... О... тут так гарно, Марусю!
МАРУСЯ: Нічого собі...
ГРИЦЬКО (раптом стукнув себе пальцем об чоло наче пригадав щось): Знаєте, що Марусю?
МАРУСЯ: Ще не знаю...
ГРИЦЬКО: Я завтра передвечером мушу вже вертати до сотні... Я дістав відпустку тільки на два дні... Але, якби вам хтось казав, щоб ви приладили мені щось на дорогу, наприклад якесь сало, або масло, або на впертого ковбасу, або скажемо якісь добре помащені пироги, або галушки, якийсь там хліб, чи книш, то не вірте йому, як собаці...
МАРУСЯ: Приказ... десятнику! (Підносить руку до чола, наче салютює).
ГРИЦЬКО (поквапцем): Або, як хочете, значить, як ви гарна дівчина...
МАРУСЯ: Ще що...
ГРИЦЬКО: То... то... можете... вірити... Можемо навіть послухати тої мудрої ради...
МАРУСЯ (як попереду): Приказ, пане десятнику!
ГРИЦЬКО (обіймає її): Ви... Марусю... дуже гарна, дуже добра!..
МАРУСЯ: Ще що...
ГРИЦЬКО: Знаєте що, я вам заспіваю тепер іншої пісоньки, такої, що її ваша бабуня ще напевно не знає. (Співає під супровід ґітари):

> "Маєва нічка, леготом дише,
> Ген співа соловейко,
> Пісня кохання...

(Урвав, бо хтось поблизу здорово застогнав).
МАРУСЯ: Що це?
ГРИЦЬКО (по хвилі): Е, певно причулося нам... (Далі співає):

> "...Пісня кохання...

(Знову вриває, бо знову чутно якийсь стогін).
МАРУСЯ: Хто б то?
ГРИЦЬКО: Може який дух?..
МАРУСЯ: Ні! То Яндрух..! О... пізнаю! Ходімо, бо ще нас тут застукає. А я й так уже мушу додому. Підведете мене? Недалечко...
ГРИЦЬКО (виструнюється): Приказ! (Виходять обоє).

9. ЯВА.

ЯНДРУХ(підвязаний білою хустиною. З одного боку хустину помітно піднесла пухлина. Придержує щось рукою позаду на спині. Налягає на ногу. Постогнує): Ні... ні... Моя жінка не микає волосся з голови... Не скубає... Ні... (Раптом бере руку зза спини й показує в руці жмут волосся з кінського хвоста). А це що..? Гриби..? (Переходить).

10. ЯВА.

ГРИЦЬКО (затирає руки): Н...но... Буде "провіянту", що хоч і завались. Хто знає, чи й на віз заберу... (Оглядається швидко). На маєш... А то що? (Придивляється ліпше): Агі!.. Якийсь мішок із бабами розвязався... Ще якась іде... Е... е..! Цього вже за багато... Досить із мене вже на сьогодні. Нема — нема..! Досить... А як скаже "добрий вечір"? Ну, то що..? Не обізвуся та й годі. Нема жадний "добрий вечір" і вже! А може й обізватися? Було б не гарно... Від добра, кажуть, голова не схне... І хто знає. (Відвертається й ховає руки в кишені).

11. ЯВА.

КАТЕРИНА (переходить. Дивиться цікаво на Грицька): Добрий вечір!

ГРИЦЬКО (здвигає раменами й не відвертаючись, байдуже): Добрий вечір...

КАТЕРИНА (здива зупиняється. До себе): Ов, якийсь дуже гордовитий... (Вертається й ще раз поволі переходить. На ході): Гм... гм... гм... (Кашляє).

ГРИЦЬКО (до себе): Ні, не видержу... (Повертається до Катерини): О... о... Я гадав, що то якийсь собі хлопчисько, а то... (Живо поскочив до Катерини) дівчина як малина! Добрий вечір! Розуміється, що "добрий вечір"!

КАТЕРИНА: Добрий вечір!

ГРИЦЬКО: А куди ж так Бог провадить?

КАТЕРИНА: До посестри Олесі я...

ГРИЦЬКО: До Олесі? Та вона вже десь спати лягла!

КАТЕРИНА: А ви як знаєте?

ГРИЦЬКО: Пізно вже, то й гадаю... А по другому чого вам отак поспішати... Краще ось, побалакаймо гарненько...

КАТЕРИНА: А я вас ще навіть не знаю... (Перехилила го-голову й перебирає намисто).

ГРИЦЬКО: О... о... о... (Виструнився й стукнув запятками): Десятник Люлька! А ви?

КАТЕРИНА: Катерина.

ГРИЦЬКО: Катерина? Не може бути! Знаменито! Ду-у-уже добре! Зараз... зараз... Ага! Будь ласка! (Співає з ґітарою):

"Катерино, люба, мила,
Сватав б тебе, так несила...
Не до жартів, до любови —
В Катерини чорні брови".

О, то я цю нову пісню вигадав для вас, але ви зараз скажете, що ви її вже знаєте. Але це неправда, бо ви її від мене навчилися...!

КАТЕРИНА: О, то ви вгадько, великий...!

ГРИЦЬКО: Авжеж! Мене й хотіли вже війтом вибрати, але я мусів іти на війну й так воно розбилося!..

КАТЕРИНА: Якже-ж ви там воюєте на тій війні? Я чула, що ви багато Москалів у полон взяли.

ГРИЦЬКО: Ге... ге... Що багато. Ми, хочете знати, ловимо їх як кіт миші. Хочете знати, то ми вже їх усіх у полон заняли. Геть усіх вилапали до чиста!

КАТЕРИНА: Ну, а з ким же тепер воюєте, як ви їх усіх уже вилапали?..

ГРИЦЬКО: З ким? Зараз... зараз... Ага! Хочете знати, то було так: Як уже мало що було, то один їх ґенерал каже до мене: "Замирімся"! А я йому: "Ні" — кажу: "як умів ти починати війну, то мусиш зуміти й покінчити її по людськи. Як хто собі — кажу йому — постелить так і спати ме. І воювали ми далі.

КАТЕРИНА: Але ви сказали, що всі вони з годом у неволю вашу попали...

ГРИЦЬКО: Всі...? Зараз... зараз... Ага! Отож як ми усіх вилапали, як руді миші, то ми зараз собі погадали: Добре, добре, але з ким тепер нам битися? А тут війна, знаєте, ще не покінчена й битись на "ґвавт" треба. Рада в раду, посходились ми до купи й радимо, аж пріємо. І потім... ага.... врадили ми, що треба трохи Москалів відпустити, щоб, знаєте, було з ким воювати. Так і зробили ми й війна, як бачите, йде далі. О...

КАТЕРИНА: Так ось, як воно...

ГРИЦЬКО: А видите..!
КАТЕРИНА: Заспівайте ж ще якої...
ГРИЦЬКО: Знаменито! (Співає):

"Маєва нічка, леготом дише,
Ген співа соловейко...
Пісня кохання...

(урвав, сумно). Ая, співай... співай... Такому соловейкові, що співати, як добре пополуднував і повечеряв... А чоловік...

КАТЕРИНА: Про що це ви?

ГРИЦЬКО: Нічого... Нічого... Це мені так пригадалося, як оден мій товариш усе каже... (До себе, вбік): Та що я буду крутити тут! Скажу просто з моста, що голодний як пес і вже!

КАТЕРИНА (зачула): Що, що скажете?

ГРИЦЬКО: Що я забув сьогодні повечеряти...

КАТЕРИНА: На маєш... Тож і кажіть. А ось ходіть до нас і повечеряєте...

ГРИЦЬКО: Знаменито! Ду-у-у-уже добре! Це мені подобається!

КАТЕРИНА: Так ходіть!

ГРИЦЬКО: Лечу, серце моє! Лечу на крилах..! (Виходить)

Завіса.

ТРЕТЯ ДІЯ

Сад під вечір.

1. ЯВА.

ГРИЦЬКО (йде й тягне за собою Пилипа): О, тут, бачите вуйку, моя головна кватира... "Штаб"... Дуже добре, що ви прийшли, вуйку...

ПИЛИП: Але я вже мушу вертатися до міста... Вже смеркає...

ГРИЦЬКО: Добре, добре... Підемо разом! Я теж мушу вже вертатися до сотні...

ПИЛИП: Слухай... але я вже йду. Чоловік хоче спати. Тої ночі мав службу...

ГРИЦЬКО: Та чекайте на мене! Я ось за годину... дві вже можу йти. Ви ж по службі й поспішати вам нічого. А так поможете мені "провіянт" нести!

ПИЛИП: "Провіянт"? Який "провіянт"..?!

ГРИЦЬКО: А правда... Ви нічого ще не знаєте... Вуйку! Мені пішло тут як по маслі! Я собі тут аж чотири бабі найшов...

ПИЛИП: Чотири..? Ги... ги... ги...

ГРИЦЬКО: Кажу вам, кожна, як писанка..! Як рожа! Як малина!

ПИЛИП: Як діжина!

ГРИЦЬКО: І кожна обіцяла мені...

ПИЛИП (перебив): Щ? Що?

ГРИЦЬКО: Що тільки хочете..! Взагалі "провіянт". Сало, масло, пироги...

ПИЛИП (поквапцем): О, як так, то я тобі поможу...

ГРИЦЬКО (дивиться підозріло на нього): Нема —нема... А по решті, я сам якось те все понесу. (Замислено). А ви може й ліпше не чекайте на мене...

ПИЛИП (зі запалом): О, ні! Я зачекаю! Як так просиш, то зачекаю. Я не свиня...

ГРИЦЬКО: Хто просить? (Кисло). Як хочете! (Набік) Ось, і напитав собі клопоту...

ПИЛИП: Ну, але де ж той "провіянт", бо щось я його не бачу...

ГРИЦЬКО: А ось зараз і позносять.

ПИЛИП: Слухай... но... Але вони хіба не знають одна про другу... Знаєш, баба заздрісне сотворіння... Як же ж ти собі з ними раду даси..?

ГРИЦЬКО: Не журіться... Я добре улаштувався!

ПИЛИП: Як? Як?

ГРИЦЬКО: А ось так: Перша прийде, як закує зазуля. Ніби я!... Друга прийде, як я закашляю. Третя коли заплещу в долоні, а четверта, як засвищу. А що ви гадаєте, я робив у день? Я добре вмовився з ними. Докладно!

ПИЛИП: Ну, як так, то що іншого. Роби ж своє, небоже, та не гайся... А я таки десь тут близько прилишуся, щоб тобі не треба було за мною шукати. По решті й ноги болять християнина... О... там во на оборозі приляжу трохи й відпочину...

ГРИЦЬКО: Ну, то йдіть, ідіть, бо ось зараз почнуть злазитися мої баби.

ПИЛИП (пішов).

2. ЯВА.

ГРИЦЬКО (помислив): Жарт, жартом, але треба мені з тими бабами якийсь письменний порядок зробити! Мусить бути чейже якийсь рахунок... Зараз... (Витягає записник і сідає на колоді). Зараз... Ото ж ця чорнява.... як же їй... ага Олеся... (записує олівцем) казала, значить, масло, скажемо, кільо; сметани — 2 літри. Пироги. Тепер та... о... молодиця: Сало — 2 кіля. Голубці гречані, два хліби. А ця в червоній спідниці... на маєш... забув... (Пригадує). Калина — ні. Настя — те ж ні... Ґаля... Ганя.. Дарка... Марта.. Ігі,,, Ага! Маруся! Від тої знову прийде: Ковбаса... не знати скільки... Ех, коби так зо два обручі... Пироги... Гм... трохи буде за багато тих пирогів, але трудно... І свіжий книш... Це розумію! Тепер ще ця синьоока... зараз... зараз... о... Катерина. Від цьої заходить дві плесканки сира... сама казала... два книші... знаменито... й що то ще... ага... ще масло й сушені сливки... Мудра річ... (Весь час записує в записнику). Н...но! "фертіґ"! Починаємо! (Встає, поправляє отяг, покректує й плеще в долоні. Одну руку заложив за пояс, другою взявся за бік).

3. ЯВА.

ОЛЕСЯ (трохи згодом): Добрий вечір! Ви вже чекаєте? (Підходить перехиливши голову до Грицька).

ГРИЦЬКО: Добрий вечір! (Здоровить виструнувшись Олесю). Щиро здоровлю. Якже ж там... гм.. гм...

ОЛЕСЯ: Як бачите... (маніжиться).

ГРИЦЬКО (хоче обняти її, та раптом зводить невдоволено брови вгору): Добре... добре... Але я дуже "перепрашаю". (Ловить себе за чоло). А... а... а... так воно...? Значить вже не любите мене... Зраджуєте...

ОЛЕСЯ: Що ви..?! (Дуже здивовано).

ГРИЦЬКО: Дуже "перепрашаю", але я нічого не бачу. (Обходить її навкруги й пильно приглядається). Ні... ні... Таки нічого не бачу. Зраджуєте мене... Ви вже собі десь певно найшли іншого...

ОЛЕСЯ: Про що ви? Чого не бачите?

ГРИЦЬКО: Як то чого? А ви ж виразно казали, що зараз... зараз... (Заглядає до записника). Від вас приходить... о прошу: 1 кільо масла, 2 літри сметани й пироги... О,

прошу! Тут стоїть, як бик! Нема ніякого шахрайства... Прошу... (Бє рукою по записнику). Мали... обіцяли принести...

ОЛЕСЯ (сміється): Ото раз! А я так налякалася. То ви про це?.. Не принесла, бо хотіла вас спитати, чи ви волієте, щоб вам може сметану до одної фляшки всипати. Бо ми дали до двох менших... Є більша, але до неї не пішло би дві літри...

ГРИЦЬКО(зразу повеселішав): Хіба що так! А це то "фук". Хап його соловей! Нехай буде..!

ОЛЕСЯ: То я збіжу та принесу!

ГРИЦЬКО: Біжітть, серце! Та поспішайте!

ОЛЕСЯ: Авже ж! (Вибігає).

4. ЯВА.

ГРИЦЬКО (сам): Прошу..! З порожними руками біжить "цивільбанда" до чоловіка!.. Аж піт ударив на хлопа... (Згодом). Ну й чого ж вона так довго бариться? (Плеще).

Голос зазулі (близько): Ку-ку! Ку-ку!

ГРИЦЬКО (підскочив і махає рукою): Пст...! Тихо! Тихо! Пст! Ти вдуріла?

Хтось (свище поблизу).

ГРИЦЬКО (зострахом): Який там дідько свище знову..? Ов... фе.... А що ж тепер буде..? (Поцмокує скрививившись й бігає безрадно то сюди, то туди). Ов, зле... ов, біда..! Три бабі на раз злізеться..!

Хтось (кашляє грімко).

ГРИЦЬКО (аж присів зостраху): На маєш, (люто). А най то мара візьме! Всі баби нараз позлітаються... Йой, а що ж я тепер бідний буду робити? Де ж мені сховатися..? (Ховається в глибині за вишнями).

5. ЯВА.

ЯНДРУХ (насвистує, та закашлявся): Ігі... Чогось кашель чоловіка вчіпився... Але я собі з нього свищу... (Свище й переходить).

ГРИЦЬКО (підноситься зза вишень і люто махає кулаком у бік Яндруха). І... і... і..., ти старий свистуне! Як я тобі свисну... Старе, а свище, як сопілка. (Швидко ховається, бо чутно, що хтось іде).

6. ЯВА.

Олеся і Маруся впадають зправа (не разом), Гандзя й Катерина зліва. У кожної в руках клунок із "провіянтом". Побачивши себе, пристають і зиркають цікаво й здивовано одна на одну. Посміхаються силувано.

ГАНДЗЯ: (по хвилині) О... о... о...
МАРУСЯ: А... а... а..
ОЛЕСЯ: О... о... ...
КАТЕРИНА: Гм... гм...
ОЛЕСЯ (обі): Гм... гм...
МАРУСЯ: Гм... гм...
КАТЕРИНА: Гм... гм..
ГАНДЗЯ: Куди ж ви так, дівчатка... пустилися..?
МАРУСЯ: Та ось так... А... а ви куди?
ГАНДЗЯ: Та ось так... о...
ДІВЧАТА (не разом): Ага... ага...
ГАНДЗЯ: Агі..! Пек-за-пек! Ба чого ж ми тут поставали... неначе не бачили себе ніколи?! Ходім!
ОЛЕСЯ: Ідіть... ідіть... Я зачекаю ще тут хвильку...
МАРУСЯ: Я, сестро, теж підожду тут трохи...
К[illegible]НА: І я... Мені теж не спішно...
ГАНДЗЯ. Ну...то й я підожду тут...
ВСІ (декілька хвиль мовчать і зиркають на себе зпід лоба).
ГАНДЗЯ: А я собі ось сяду... Ноги болять стояти... (Сідає, клунок кладе біля себе).
КАТЕРИНА: І справді... (Сідає. Клунок як у Гандзі).
ОЛЕСЯ: І мені б сісти... (Сідає й собі з клунком побіч).
МАРУСЯ: Або я що? Ноги в мене теж не зі заліза... (Сідає, клунок ставить поруч себе, як останні).
Всі (Знову мовчать якусь хвилину).
КАТЕРИНА: І незнатоньки, коли вони прийдуть..?
ВСІ (цікаво): Хто? хто? хто?
КАТЕРИНА: Та "їгомосць"... паски святити... аво (показує на клунки).
ВСІ (регочуть).

7. ЯВА.

ПАЛАЖКА (праворуч): Олесю... Олесю..!
ОЛЕСЯ: Я тут, бабусю! (Схопилась).
ПАЛАЖКА: Та я забула тобі дитинко сказати, щоби ти наказала тому свому стрільцеви, щоб фляшки нам при нагоді віддав... "Памєтайси", дитинко... (Пішла).
ОЛЕСЯ: (спаленіла): Добре... бабусю..!

8. ЯВА.

ВСІ (зірвалися й обступили Олесю. Клунки лишають). А... а.. ..!

ГАНДЗЯ: Слухай Олесю... Що то за стрілець, що має тобі паску святити?

ОЛЕСЯ (спочатку збентежена, а далі гордо відхиляє голову): Гадаєте, що не скажу? Таким хлопцем кожна з вас хотіла б похвалитись...

ВСІ: Хто? Який він? Кажи!

ОЛЕСЯ (гордо): Десятник Люлька!

ВСІ (заметушились і сплеснули в долоні): Десятник Люлька? Десятник Люлька? Десятник Люлька?

ОЛЕСЯ (закопилила пишно губи і перехилила голову): Ага..! А видите!

ГАНДЗЯ (зі серцем до себе): А ти зраднику!

КАТЕРИНА (до себе): Стрівай, драбуго!

МАРУСЯ: А то... пройдисвіт...!

ОЛЕСЯ (дивиться на них здивовано): Чого ж ви?

МАРУСЯ (глумливо): Найшла ти собі, небого, хлопця... Таж він казав, що тільки мене любить...

ОЛЕСЯ: Тобі?

КАТЕРИНА: І мені! У нас ночував тої ночі...

ОЛЕСЯ: І тобі (До себе). Ах, ти баламуте...!

ГАНДЗЯ (люто): Та то тільки такому то все волосся вирвати з маківниці... Кропивою спарити. Коцюбою вимастити по крижах, щоб знав, як жінок дурити...

ГРИЦЬКО (підноситься зза вишень, бистро оглядається й миттю знову ховається).

КАТЕРИНА: А хіба він і з вами..?

ОЛЕСЯ: Ще й з вами..?

ГАНДЗЯ: На маєш... А кому же я оце принесла..? (Показує на клунок).

ВСІ (кричуть): Так воно? То так? Чекай же ти!

ГАНДЗЯ (ловиться рукою за чоло): Стрівайте! Пст! Не кричіть! Ось, аби він прийшов, то достанеться вже йому на горіхи. Хочби тільки від мене... Але як будете гомоніти, то сполошите його й він не прийде. І все пропаде!

КАТЕРИНА: Справді! Він ось повинен уже надійти...

МАРУСЯ: То заховаймося де!...

ОЛЕСЯ: А потім наскочимо!

ГАНДЗЯ (півголосом): Але наперед повідносім "паски"

до дому... Не дістане нічого від нас такий фільозоф з квасним зубом. А потім я закую, як зазуля. То він так мав мене кликати, а тепер він буде гадати, що то я його кличу. А як я закую, то ви всі вже будьте готові й біжіть сюди. Беріть в руки, що попаде: кацюбу, гачок, горнець, щоб було чим того мудрагелика привітати.

ВСІ: Так! Так!

МАРУСЯ: А як він утікне, як побачить нас?

ГАНДЗЯ: Та куди? Звідси він нікуди не може втікти, як допильнуємо. Він міг би тікати тільки через сутичі, що коло тебе, Марусю, або коло моєї хати. Туди (показує вглиб сцени) хіба через Климову стодолу він не полізе.

ОЛЕСЯ: Дурниці все... Аби тільки голубчик прийшов. Я не дарую цьому розбійникові!

МАРУСЯ: І я ні!

КАТЕРИНА: Ні я!

ГАНДЗЯ: Ви можете, : я таки ні! Геть обскубаю мудрагелика! Ну, біжім. Т.. вважайте! (Вибігають по одній).

9. Я В А.

ГРИЦЬКО (вилізає швидко зза корчів. Розпинає комір. Метушиться, поцмокує налякано). Йой... що мені робити..? Ой, що мені робитоньки..? Де мені подітися? Аяяй! Бідна ж моя головонька! Затовчуть, відьми християнина! Аяяй! (Раптом пристає й щось напружено міркує. Зрадів) Є! Є! Їй-Богу добре! Біжу по вуйка! (Біжить углиб). Перша кляса!

10. Я В А.

За кілька хвилин.

ГРИЦЬКО (тягне Пилипа): Так дивіться: Як...

ПИЛИП (протирає з просоння очі): Чекай же... А де-ж "провіянт"...?

ГРИЦЬКО (нетерпляче): Е, "провіянт" уже пропав! Про це вже навіть шкода говорити! Ось ціла штука, щоб мені звідси цілому якось видрапатися...

ПИЛИП: На маєш... Як то?

ГРИЦЬКО: А так, що вони хочуть на мене робити наступ! "Штурм"!

ПИЛИП: "Штурм"? Хто?

ГРИЦЬКО: Баби...

ПИЛИП (зострахом): Баби? "Штурм"? Як то, то мене вже нема! Нема чого мені мішатися в чужі порахунки... Сервус! (Хоче тікати).

ГРИЦЬКО (придержує його): Нема-нема... Мусите мене ратувати. Вам вони нічого не зроблять.

ПИЛИП: Чекай же... Ба ти ж сам не можеш зробити "рікцуг"? Тікай тай "фертік"!

ГРИЦЬКО: Нема куди, вуйку! Вони всі мости вже висадили в воздух... Вуйку! Заховайтеся тут блиько... о там під оборогом і слухайте добре. Як мені повезе пробитися якось і самому втікти, то все гаразд. Я спробую. Але, як не буде виходу, то я крикну: "Гурра". Тоді ви летіть сюди і ратуйте мене.

ПИЛИП: Гарештувати тебе? О, що то, то ні! Нічого з того не буде... За що я тебе маю арештувати? Свого рідного сестрінка... о, ні. За що?

ГРИЦЬКО: За ніщо, вуйку Ц. тільки так на жарт. Як ви арештуєте мене, то бодай не будуть до мене чіплятися!

ПИЛИП: А... а...а! Розумію! Добре! Я тебе 'приарештую'!

ГРИЦЬКО: Памятайте: Як я крикну "Гурра"! Ну, а тепер біжіть під оборіг і слухайте. (Випихає його).

ПИЛИП (притакує головою): Так! Так! Знаю! (Іде).

11. ЯВА.

ГРИЦЬКО (затирає руки): Ну, тепер уже чоловік безпечний. Якось то буде! (Наслухує зза вишень).

ГОЛОС ГАНДЗІ: Ку-ку! Ку-ку! (здалека).

ГРИЦЬКО: О прошу! Зазулька! Зазуленька! (Перекривляється тихцем) Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку-ріку! Аякже! Самої тої! Нема-нема! Нема дурних зазуленько! (До себе). Отут перечекаю аж вони підуть собі. А тоді тільки фю-ю на волю! (Швидко ховається).

12. ЯВА.

ГАНДЗЯ (За нею Катерина, а з другого боку Маруся й Олеся. В одної коцюба, в другої погрібач, в третої глечик): Овва... а деж він?

КАТЕРИНА: А може де біда сховався тут?

ГАНДЗЯ: Чекайте, я погляну! (Йде вглиб за вишні. По хвилині кричит): Є! А ти тут, пташку!

ВСІ: Держіть його добре!

13. ЯВА.

ГАНДЗЯ (тягне за собою Грицька, що скорчився вдвоє): Ходи голубчику... ходи...

ВСІ (мигом обступають його). Добривечір, хлопчику! Як здоровлячко? Поздоровляємо!

ҐРИЦЬКО: Я дуже "перепрашаю", але я не маю часу.... (Хоче тікати, та Гандзя й дівчата придержують його).

ГАНДЗЯ: Шкода, що хочеш...

КАТЕРИНА: Навіть не пробуйте тікати...

ГРИЦЬКО: "Перепрашаю"... але...

ГАНДЗЯ: Скидай шапку!

ГРИЦЬКО (зострахом): Скубати будете? (Голосно): Гурра! Гурра!

ВСІ (замовкли й переглядаються).

14. ЯВА.

ПИЛИП (здалека): "Форвертс"! "Габтахт"! Стій бо стріляю! "Алярм"! "Гальт"! "Гальт"! (Впадає на сцену з крісом у руках і далі кричить): "Гальт"! "Гальт"! Стій, бо вистрілю з гострої кулі! "Гальт"! (До жінок) "Абтретен"! Відступитися, бо...

ДІВЧАТА (відскакують від Грицька).

ПИЛИП: Десятник Грицько Люлька?!

ГРИЦЬКО (на позір): "Гир"!

ПИЛИП: Приарештовую тебе! Скидай "багнет"!

ГРИЦЬКО (скидає пояс з багнетом і передає Пилипові): "Бефель"!

ГАНДЗЯ (сплеснула руками): Де ж ви його берете? Що він вам зробив? Пустіть його! Не мучте його! Де ви його берете?

ПИЛИП (покручує вуса): До кр..р...р..іміналу! За що не знаю. Такий "бефель" прийшов...

ГАНДЗЯ: Змилуйтеся... А як довго він там буде?

ПИЛИП: То залежить... Або десять літ або двадцять, або й більше.

МАРУСЯ: Господи... Така велика кара... Змилосердіться пустіть!

ГАНДЗЯ: Не губіть його!

КАТЕРИНА: Пане старший, пустіть... Він уже більше не буде...

ПИЛИП: Не можна...

ОЛЕСЯ: Пожалійте, пане старший, пустіть...

ГРИЦЬКО (звів сумно брови й наставляє руки): Будете кувати, пане генерал, то куйте...

ОЛЕСЯ (стає між ними): О, ні! Бодай не куйте, пане старший!

ІНШІ: Не куйте! Не куйте! Пощадіть хлопця... Даруйте!

ГАНДЗЯ: А що ж він там буде їсти бідний у тім "кримінал"....?

ПИЛИП: Воду і дубову кору...

ГРИЦЬКО (сумно махає рукою й важко зітхає): Ех, знаємо вже...

ГАНДЗЯ (поквапцем): Пане старший! Пане старший! Чи можете підождати ще хвилину?

ПИЛИП: Гм...

ГАНДЗЯ (Гладить Пилипа по лиці): Підождете, пане старший?

ПИЛИП (покручує вуса): Н... н...о, для вас — підожду...

ГАНДЗЯ (скликає дівчат до куги й перешіптується з ними. Згодом голосно до Пилипа): Так підождете?

ПИЛИП: Та ж кажу, що підожду...

ГАНДЗЯ (й дівчата вибігають).

15. Я В А.

ГРИЦЬКО (підстрибнув на радощах): Вуйку, "провіянт" іде!...

ПИЛИП (гордо): А видиш, що варта вуйко...!

ГРИЦЬКО: Знаменитий вуйко! (Бє Пилипа по плечах).

ПИЛИП: Пст! Вже йдуть!

16. Я В А.

Олеся, Катерина, Гандзя й Маруся вбігають із клунками.

ГАНДЗЯ (виступає вперед): Маємо до вас просьбу, пане старший...

ПИЛИП: Говоріть! (Набундючився).

ГАНДЗЯ: Я хотіла... теє трохи... (підносить клунок). Як там такий голод... то...

ПИЛИП (поквапцем): Ага! Дозволяю! Дозволяю!

ГАНДЗЯ (до Грицькя): Прошу! (дає йому клунок).

ГРИЦЬКО (наче не хоче): А.. а..а.. Та де ж би я....

ПИЛИП (гостро): Бери!

ГРИЦЬКО (виструнився): Приказ! (Бере). Щиро дякую!

ОЛЕСЯ: І я... прошу... (Дає клунок).

ГРИЦЬКО: Мені? А... а... а... Виключене...

ПИЛИП (гримає): Бери!

ГРИЦЬКО: "Бефель"! (Стає на "позір", салютує й бере). Сердешне спасибі!

МАРУСЯ: Я те ж... (Підносить Грицькові свій клунок). Будь ласка...

ГРИЦЬКО: Для мене? А... а.. а.. Що то, то ні...

ПИЛИП: Бери!

ГРИЦЬКО: "Бефель"! (Взяв) Красненько дякую!

КАТЕРИНА: І від мене... (передає "провіянт"). Будь ласка...

ГРИЦЬКО: Ніби мені? А... а.. а.. Ніяк не можу...

ПИЛИП (гукає): Бери!

ГРИЦЬКО (на позір): Приказ, пане ґенерале! (Бере). Щиреньке спасибі, вам..! (Не може собі ради дати з клунками).

ПИЛИП: Чекай но, небоже, я тобі поможу... (Хоче брати клунок).

ГРИЦЬКО (поквапцем): Нема — нема... О, вже добре!

ПИЛИП: Ну, марш! У дорогу! Сервус! (До жінок).

ГРИЦЬКО (стукає закаблуками).

ГАНДЗЯ й дівчата: Дай Боже здоровля!

ОЛЕСЯ (швидко): А знову приходіть!

ГРИЦЬКО: До кого?

ВСІ: До мене! До мене!

ГРИЦЬКО: Прийду! Здорові бувайте й лихом не поминайте! Гаразд!

ВСІ: Щасливої дороги! (Виходять. Попереду Грицько, за ним Пилип поштовхує його, далі Гандзя, Олеся, Катерина й Маруся. Музика грає похід).

Завіса.